אתיא בק"ו מנוצה של עזים. וא"ת נימא שתי וערב יוכיח שמטמא בנגעים ואינו מטמא במת אף אני אביא עור בהמה טמאה כו' ועוד קשה אמאי איצטריך קרא בשרצים[א] לעור בהמה טמאה ליתי[ב] בק"ו מנוצה של עזים שאין מיטמא בנגעים מיטמא בשרצים וי"ל דאי לא הוה כתיב קרא בשרצים ליכא למילף עור בהמה טמאה בק"ו מנגעים לא בשרצים ולא באהל המת דאיכא למימר שתי וערב יוכיח אבל השתא דכתיב טומאה שיטמא באהל המת וליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב[ג] שכן אינו מטמא בשרצי' תאמר בעור בהמה טמאה שמטמא בשרצים הכי נמי יטמא באהל המת:

ור"י אומר דליכא למימר שתי וערב יוכיח דהכי עביד ק"ו ומה נוגה של עזים שאין מטמא בנגעים מטמא באהל המת הכלי העשוי מנוגה של עזים עור בהמה טמאה שטמא בנגעים אינו דין שיטמא באהל המת הכלי השתא לא שייך למימר שתי וערב יוכיח שמטמא בנגעים ולא באהל המת דשתי וערב אין שייך בו כלי ואין לומר דכל היוצא מן הענ ועצם יוכיח שמטמא בנגעים ואינו מטמא במת דמה שמטמא בנגעים אינו מטמא עצמו אלא מטמא המת הנית דהא בית שמיכהו בזרעים אמר בהעור והרוטב דמטמא בנגעים אבל נוגה והעור מטמא מטמא עצמו. ומהר"ם כתב דליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב שכן אין מטמאין לא במת ולא בש"ז תאמר בעור בהמה טמאה דמטמא דהא כתיב במת ובש"ז אל בגד וכל כלי עור. ועוד לי פריך מה לשרצים ליכא למימר נגיעת מת וש"ז יוכיח דמה לטולהו שכן פחות מכדי הנגיעת מת בכשעורה וש"ז העור לא יטמא אפילו לעולם (לקמן סב. ועי' רש"י ערובין צז ומנחות לה.). **מסיקין בכלים.** ביו"ט שהרי לפויין לעלעל ויעלעל ויתפוס לתוך אסור (לקמן קכד: ובע"ז ב ביצה לב.). **ואין מסיקין בשברי כלים.** דהוו להו מוקצין ולא חזו לעלעול (לקמן קכד:) שנשברו ביו"ט דהשתא לא חזו לעלעול, ולא מפוסם דחזו להסקה אחמול לא להכי קיימא (ביצה לב.).

מוסף תוספות

א. ואו עור' לרבות. ריטב"ש. ב. נמי מהאי. תוס' הרא"ש. ג. דין הוא שלא יטמא במת. תוס' הרא"ש. ד. א"כ עור בהמה טמאה טמא במת. תוס' הרא"ש. ה. מריבויא דעור בהמה טמאה. תוס' הרא"ש. ו. דאי לאו להלכותיו אתמר, לא הול"ל ולא הוכשרו, אלא הול"ל בהדיא תחש שהי' בימי משה בריה שהורה הוה. רמב"ן. ז. דמשמע עור ממש, רצ"ע. רשב"ם.

רב נסים גאון

אתיא בק"ו מנוצה של עזים שאין מטמא טומאת נגעים. המצא עיקר דיליה בתורת כהנים והבבל יכול השיראין והסיריקון והכלך וצמר גפן וצמר גמלים וצמר ארנבאין ונוצה של עזים, ת"ל בבגד צמר או בבגד פשתים אין לי אלא צמר ופשתים המיוחדין.

כיון דאיכא קרש דמין חיה הוא ולית ליה אלא קרן אחד. במסכת שחיטת חולין בפרק אלו טריפות (דף נט) אמרו וקרש אע"פ שאין לו אלא קרן אחד מותר. אמר רב יהודה קורש שבייא דבי עילאי.

מוסף רש"י

שי"ן של תפילין. שעשויה מעור המינון עצמו, קומטו בו ג' קמטין כעין ש"ין מצדי, והגל"ם והיו"ד עשויין בקשר אקושר הרלוטה אחת לצפון ואחת לגמרא כמין ד' ולוטה קצוה מאד תגייה כה ותלן בה אלא כפופה כמין יו"ד וכופלה בעוד העור לא יכופלה לעולם (לקמן סב. ועי' רש"י ערובין צז ומנחות לה.). **מסיקין בכלים.** ביו"ט שהרי לפויין לעלעל ויעלעל ויתפוס לתוך אסור (לקמן קכד: ובע"ז ב ביצה לב.). **ואין מסיקין בשברי כלים.** דהוו להו מוקצין ולא חזו לעלעול (לקמן קכד:) שנשברו ביו"ט דהשתא לא חזו לעלעול, ולא מפוסם דחזו להסקה אחמול לא להכי קיימא (ביצה לב.).

מוסרת הש"ס

פה א מיי' פ"ל מהלכות תפילין הלכה י ופ"י מהלכות ס"ת הלכה ל סמג עשין כב כה טוש"ע א"ח סימן לב סעיף יב טור שו"ע יו"ד סימן רעג סעיף ל:

פו ב מיי' פ"ג מהלכות תפילין הלכה טו סמג עשין כב טור שו"ע א"ח סי' לב סעיף ל:

פז ג מיי' שם הלכה ל טוש"ע שם סעיף מב:

פח ד מיי' שם הלכ' ד טוש"ע שם סעיף לט:

פט ה מיי' שם הל"ח טוש"ע שם סעיף מד:

צ ו מיי' שם הל' ט טור שו"ע שם סעיף מט:

צא ז ח מיי' שם הלכה יד טו סמג שם טור שו"ע א"ח סימן לב סעיף ג:

צב ט מיי' פ"ל מהל' מתלמות תפילה הלכה יב טור שו"ע יו"ד סימן פ סעיף ד:

צג י טוש"ע א"ח סימן רסד סעיף ט:

צד כ מיי' פ"ה מהלכות שבת הלכה ה סמג לאוין קפ טור שו"ע שם סעיף ח:

תורה אור השלם

1 וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדֶךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת יְיָ בְּפִיךָ כִּי בְיָד חֲזָקָה הוֹצִאֲךָ יְיָ מִמִּצְרָיִם:
שמות יג ט

2 וְחִיטֵב לֵיָי מִשּׁוֹר פַּר מַקְרַן מַפְרִיס:
תהלים סט לב

גליון הש"ס

גמ' **והאמר אביי** שי"ן של תפילין. ק"ל הא י"ל לעור של תפלה של יד וש"ע: גמ' **אמר רב יוסף** היינו התנינא שלש על שלש. כעין זה יעמוק דף עז ע"ב ותף פ ע"ש:

רבינו חננאל

אתיא בק"ו מנוצה של עזים, ומה נוצה של עזים שאינה טמטמה בנגעים בשלש על שלש טמטא באהלים דילפינן אהל אהל ממשכן, עור בהמה טמאה שמטמא בנגעים אינו דין שיטמא באהלים. **ואלא** הא דתני רב יוסף לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה למאי הלכתא. ואסיקנא לרצועות של תפילין שיהו מבהמה טהורה, אבל תפילין עצמן בהדיא כתיב בהו למען תהיה תורת ה' בפיך, ודרשינן מן המותר בפיך, וגם שי"ן של תפילין. וכי נכרכות בשערן ונתפרות בגידן ורצועותיהן שחורות הלכה למשה מסיני הן. **ואסיקנא** נמי תחש בריה בפני עצמה היא ולא הכריעו חכמים אי מין חיה הוא [או מין בהמה], וקרן היה לו וטהור היה. **פיסקא פתילת הבגד שקיפלה ולא הבהבה כו'.** א"ר אלעזר מתניתין בג' על ג' מצומצמות הוא, ובי"ט שחל להיות בע"ש, וכולי עלמא אית להו דר' יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים, וכולי עלמא אית להו דעולא דאמר צריך להדליק בדוב היוצא, ר' אליעזר סבר קיפול אינו מועיל וכיון דאדליק בה פורתא הוה ליה שבר כלי וכי קא מדליק בשבר כלי קא מדליק ולפיכך אסור, ור"ש סבר קיפול מועיל וכיון דקפליה בטליה וכי קא מדליק בעין בעלמא מדליק.

כח: **אתיא** בק"ו מנוצה של עזים. וא"ת נימא שתי וערב יוכיח שמטמא בנגעים ואינו מטמא במת אף אני אביא עור בהמה טמאה כו' ועוד קשה אמאי איצטריך קרא בשרצים[א] לעור בהמה טמאה ליתי[ב] בק"ו מנוצה של עזים שאין מיטמא בנגעים מיטמא בשרצים וי"ל דאי לא הוה כתיב קרא בשרצים ליכא למילף עור בהמה טמאה בק"ו מנגעים לא בשרצים ולא באהל המת דאיכא למימר שתי וערב יוכיח אבל השתא דכתיב טומאה שיטמא באהל המת וליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב[ג] שכן אינו מטמא בשרצי' תאמר בעור בהמה טמאה שמטמא בשרצים הכי נמי יטמא באהל המת:

ור"י אומר דליכא למימר שתי וערב יוכיח דהכי עביד ק"ו ומה נוגה של עזים שאין מטמא בנגעים מטמא באהל המת הכלי העשוי מנוגה של עזים עור בהמה טמאה שטמא בנגעים אינו דין שיטמא באהל המת הכלי השתא לא שייך למימר שתי וערב יוכיח שמטמא בנגעים ולא באהל המת דשתי וערב אין שייך בו כלי ואין לומר דכל היוצא מן הענ ועצם יוכיח שמטמא בנגעים ואינו מטמא במת דמה שמטמא בנגעים אינו מטמא עצמו אלא מטמא המת הנית דהא בית שמיכהו בזרעים אמר בהעור והרוטב דמטמא בנגעים אבל נוגה והעור מטמא מטמא עצמו. ומהר"ם כתב דליכא למימר שתי וערב יוכיח דמה לשתי וערב שכן אין מטמאין לא במת ולא בש"ז תאמר בעור בהמה טמאה דמטמא דהא כתיב במת ובש"ז אל בגד וכל כלי עור. ועוד לי פריך מה לשרצים ליכא למימר נגיעת מת וש"ז יוכיח דמה לטולהו שכן פחות מכדי הנגיעת מת בכשעורה וש"ז העור לא יטמא אפילו לעולם (לקמן סב. ועי' רש"י ערובין צז ומנחות לה.). **מסיקין בכלים.** ביו"ט שהרי לפויין לעלעל ויעלעל ויתפוס לתוך אסור (לקמן קכד: ובע"ז ב ביצה לב.). **ואין מסיקין בשברי כלים.** דהוו להו מוקצין ולא חזו לעלעול (לקמן קכד:) שנשברו ביו"ט דהשתא לא חזו לעלעול, ולא מפוסם דחזו להסקה אחמול לא להכי קיימא (ביצה לב.).

מטמא באהל המת. אם עשאו אהל דהא ממשכן גמר ליה ועיקר אהל דכתיב במשכן בירעות עזים כתיב. הא דכתיב בספרים כל מעשה עזים ל"ג ליה דמהכא לא נפקא לן אהל דכלים הוא דכתיב וכדאמר בעלמא[ט] להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפים: **אלא הא דתני רב יוסף כו'.** כיון דרבינן עור בהמה טמאה לאהל המת הא דתני רב יוסף למאי הלכתא מאי דהוה להו לא לאו למילף מיניה לטומאה: **לתפילין.** אימתר דהיא נמי מלאכת שמים: **לעורן.** עור דפוס שלהן שהכתבים של פרשיות מונחים בו דהאי לא מלמען תהיה נפקא דהא לאו מורה כתיבא ביה: **שי"ן של תפילין.** שיהא העור נקמט מבחוץ ג' קמטין ודומה לש"ין והרצועה נקשרת כמין דלית[י] ויש לצועה כפופה כמין י' דהיינו שדי וכיון דאות הש"ש נכתב בקמטין שלו מותר בפיך בעינן ומקרא נפיק: **אלא לגרירות בשערן.** תניא להיא דרב יוסף שצריך לקשור איגרות הפרשיות בשער עור בהמה טהורה ולמופרן בגיד בהמה טהורה: **בשערן.** בשער[כ] מן הקלף כלומר בשל טהורה: **לרצועותיהן.** שיהיו מעור בהמה טהורה: **סל"מ.** וכיון דהלכתא לרצועות מסיני טהורות נמי הל"מ ומתניתא דרב יוסף לאו הל"מ קאמר: **מאי הוי עלה דתחש.** הואיל ולרב יוסף לאו לענין מלאכה דמשכן איתמר לא איפשיט בעיין: **מקרין פרכי משמע.** דסתם מקרין כל קרניו: **מתני' שקיפלה.** כמו שגולין פתילות: **הבהבה.** על השלהבת כדי שתהא מחוכה ותדלוק יפה: **טמאה היא.** דבגד כלי הוא ומקבל טומאה אם היה שלם על שלם דקפול אין מבטלה מתורת בגד הואיל ולא הבהבה: **ואין מדליקין בה.** כדמפרש טעמא בגמ': **גמ' קפול מועיל.** לבטולה מתורת בגד: **מצומצמות.** דאי הוה טפי פורתא לכולי עלמא מדליקין: **וכי"ט שחל להיות בע"ש.** דשייך ביה איסור מוקצה עסקינן: **ואין מסיקין בשברי כלים.** שנשברו בו ביום דהוו להו מוקצה אבל בכלים מסיקין דהא חזו לעלעלן: **ודכולי עלמא אית להו.** צריך המדליק להדליק בידים קודם סילוק ידיו רוב היוצא מן הפתילה חוץ לגר הלכך על כרחך צריך לעסוק בו לאחר שנפתח משום הלכך טעמא דר"א דאסר קסבר קיפול אינו מועיל והוה ליה כלי שנשבר בי"ט וכי קמדליק ביה פורתא הויא ליה שבר כלי וכי דאדליק ביה פורתא הויא ליה שבר כלי וכי קא מדליק בשבר כלי קמדליק ור"ע סבר קיפול מועיל ואין תורת כלי עליו וכי קמדליק בעין בעלמא קמדליק[ס] אמר רב יוסף היינו דתנינא ג' על ג' מצומצמות ולא ידענא למאי הלכתא ומדקא מתרץ רב אדא בר אהבה אליבא דר' יהודה ש"מ כר"י ס"ל ומי א"ר אדא בר אהבה הכי והא"ר אדא בר אהבה נכרי (גילה נב:) וכבר נתבטל הכלי מבע"י ואין כאן שבר כלי: **היינו דתנינא.** שהייתי שונה מרבותי משנה ג' על ג' מצומצמות ולא הוה ידענא למאי הלכתא אימתר דאי לענין טמוויי כל שכן דאי אליבא דר' יוסף **ומדקא מפרק כו'.** מילתא באפי נפשיה היא בתמיה למימרי דרב אדא אדרב אדא מדקא מתרץ למתניתין ואוקי דכולי עלמא אית להו מסיקין בשברים דהיינו אליבא דר"י דאית ליה גולד ש"מ כו': שחקק לעורן והאמר אביי שין של תפילין כו' ודזה הלשון הוה ליה לרב יוסף למימר והוה ידעינן שפיר דבעי עור בהמה טהורה דדרשה דמן המותר בפיך היא פשוטה אלא לכולכן בשערן לריך בהמה טהורה הא נמי הל"מ דתניא כו' ומדלא קתני רב יוסף בהאי לישנא ונכרכות בשערן ש"מ דמילתא אחריתא אתא לאשמעינן אלא לרצועותיהן והא"ר יאמק דרצועות שחורות הל"מ וכיון דמלריך שיהו הרצועות שחורות כמו הקפילה כל שכן דבעינן שיהו עטורות כמו הקפילה דסברא הוא להקפיד על הטהרה מעל השחרות ואי הא אתא רב יוסף לאשמעי' לישמעינן שיהיו שחורות דהוה שמעינן מינה תרתי שחורות וטהורות ומשני נהי דגמירי שחורות טהורות מי גמירי דמשחורות ליכא למיגמר טהורות: **לא צריכא אלא** לבורכן בשערן. קשה לרשב"ם אי הא אתא לאשמעי' אמאי נקטו עור במילתיה[ד]:

רבא

מטמא באהל המת. אם עשאו אהל דהא ממשכן גמר ליה ועיקר אהל דכתיב במשכן בירעות עזים כתיב. הא דכתיב בספרים כל מעשה עזים ל"ג ליה דמהכא לא נפקא לן אהל דכלים הוא דכתיב וכדאמר בעלמא[ט] להביא דבר הבא מן העזים מן הקרנים ומן הטלפים: **אלא הא דתני רב יוסף כו'.** כיון דרבינן עור בהמה טמאה לאהל המת הא דתני רב יוסף למאי הלכתא מאי דהוה להו לא לאו למילף מיניה לטומאה: **לתפילין.** אימתר דהיא נמי מלאכת שמים: **לעורן.** עור דפוס שלהן שהכתבים של פרשיות מונחים בו דהאי לא מלמען תהיה נפקא דהא לאו מורה כתיבא ביה: **שי"ן של תפילין.** שיהא העור נקמט מבחוץ ג' קמטין ודומה לש"ין והרצועה נקשרת כמין דלית[י] ויש לצועה כפופה כמין י' דהיינו שדי וכיון דאות הש"ש נכתב בקמטין שלו מותר בפיך בעינן ומקרא נפיק: **אלא לגרירות בשערן.** תניא להיא דרב יוסף שצריך לקשור איגרות הפרשיות בשער עור בהמה טהורה ולמופרן בגיד בהמה טהורה: **בשערן.** בשער[כ] מן הקלף כלומר בשל טהורה: **לרצועותיהן.** שיהיו מעור בהמה טהורה: **סל"מ.** וכיון דהלכתא לרצועות מסיני טהורות נמי הל"מ ומתניתא דרב יוסף לאו הל"מ קאמר: **מאי הוי עלה דתחש.** הואיל ולרב יוסף לאו לענין מלאכה דמשכן איתמר לא איפשיט בעיין: **מקרין פרכי משמע.** דסתם מקרין כל קרניו: **מתני' שקיפלה.** כמו שגולין פתילות: **הבהבה.** על השלהבת כדי שתהא מחוכה ותדלוק יפה: **טמאה היא.** דבגד כלי הוא ומקבל טומאה אם היה שלם על שלם דקפול אין מבטלה מתורת בגד הואיל ולא הבהבה: **ואין מדליקין בה.** כדמפרש טעמא בגמ': **גמ' קפול מועיל.** לבטולה מתורת בגד: **מצומצמות.** דאי הוה טפי פורתא לכולי עלמא מדליקין: **וכי"ט שחל להיות בע"ש.** דשייך ביה איסור מוקצה עסקינן: **ואין מסיקין בשברי כלים.** שנשברו בו ביום דהוו להו מוקצה אבל בכלים מסיקין דהא חזו לעלעלן: **ודכולי עלמא אית להו.** צריך המדליק להדליק בידים קודם סילוק ידיו רוב היוצא מן הפתילה חוץ לגר הלכך על כרחך צריך לעסוק בו לאחר שנפתח משום הלכך טעמא דר"א דאסר קסבר קיפול אינו מועיל והוה ליה כלי שנשבר בי"ט וכי קמדליק ביה פורתא הויא ליה שבר כלי וכי דאדליק ביה פורתא הויא ליה שבר כלי וכי קא מדליק בשבר כלי קמדליק ור"ע סבר קיפול מועיל ואין תורת כלי עליו וכי קמדליק בעין בעלמא קמדליק[ס] אמר רב יוסף היינו דתנינא ג' על ג' מצומצמות ולא ידענא למאי הלכתא ומדקא מתרץ רב אדא בר אהבה אליבא דר' יהודה ש"מ כר"י ס"ל ומי א"ר אדא בר אהבה הכי והא"ר אדא בר אהבה נכרי

שחקק קב. ביו"ט דהוה ליה עולה: **לדבריהם דר' אליעזר ור' עקיבא קאמר.** האי דאוקים להו רב אחא אליבא דר' יהודה דחזא פלוגתייהו דלא מיתוקמא אלא אליבא דר' יהודה ומיהו איהו לא סבירא ליה אלא כר' שמעון: **טעמא דרבי אליעזר.** בהדלקה משום דאין מדליקין בו אין דולקין יפה וכבל שבתות השנה אסור ולאו משום עולה: **חוץ מן המנו.** דרך תופרי בגדים למנות מן הבגדים לכופלן מעט סביב התפירה ואח"כ תופר וג' על ג' סופו לתפור לעולמי בבגד עני לכן אחשבוה להיות כלי הלכך צריך להיות בו יותר משיעור המנו כדי שיהא הטולאי שלם על שלם: **מכווגות.** מצומצמות ובהכי אחשבוה ואע"ג דכשיתפור לא הוה שלם והיינו הך דרב יוסף. ולאו משום דאי הוה טפי לא מיטמא (דלכל שכן) אלא לאפוקי מדתנא קמא: **מסיקין בסמרים.** לאגב דמטלטל להו לאכילה חזו נמי להסקה: **אלן.** ביו"ט אין מסיקין בגרעינין ביו"ט דהוה להו עולה: **והשתא מגליין.** הלכך עולה הוה: **והא דרב.** דאמר לר' יהודה אין מסיקין בגרעינין לאו בפירוש איתמר: **אכל תמרי.** בחול: **לגוכיא.** כיסה של רעפים שקורין טיול"ש והיא חלולה. וספרים שכתוב בהן לבי תפי היינו נמי כיסה והוא תרגום של בית שפיתא שמי ט קדרות: **קשייתא.** גרעינין: **כר פחתי.** בן גדולים: **אכל תמרי.** ביום טוב: **פרסייתא.** תמרים עוביים ומתבשלים יפה וכל אוכל שלהם נפרש מעל גרעיניהן ואין הגרעינין ראוין לטולטל ואפ"ה שרי לטלטלן למי"ד דאיכא לאיתויא. אלמא לא קיבלה מיניה: **בארמיתא.** דאין מתבשלות יפה ואין האוכל נפרש מהן ומשתייר בגרעיניהן וחזו לאדם: **אגב אימייהו.** שם עוד מאמן עליהן: **מרגה.** עליהן ומבטלן ברוב: **רב המנונא אמר.** מתניתין בפחות משלשה טפחים על שלשה טפחים פליגי לענין טומאה: **ומקולי מטלניות.** מטלניות הקלות בעיניו דומיא דמתוקנות לפקוח מרחק דמידי דלא מיבשי הוא. וקיפול דנקט במתניתין משום הכהוב דנקט דוקא ופלוגתא דהדלקה תנא קיפול: **פחות משלשה כו'.** דאילו שלשה על שלשה מיבשי ולא בטלי ואע"ג דקילי כגון סמרטוטין: **שהקינו לך.** שהקלו לך: **לפקוק המרחץ.** נקבים שהמים באים דרך שם למרחץ: **ונגער בו אם הקדירה.** לאחוז בהן שולי הקדירה ונגערה לתוך התמחוי: **בין מן המוכן.** לקמיה מפרש: הימנו

נכרי שחקק קב בבקעת ישראל מסיקה [6]ביו"ט ואמאי נולד הוא לדבריהם דר"א ור"ע קאמר ליה וליה לא סבירא ליה רבא אמר היינו טעמא דרבי אליעזר לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת ולא בסמרטוטין שאינן מחורכין אלא הא דתני רב יוסף ג' על ג' מצומצמות למאי הלכתא לענין טומאה [3]דתנן ג' על ג' שאמרו חוץ מן המלל דברי ר"ש וחכ"א [4]ג' על ג' מכוונות: אמר רב יהודה אמר רב [5]מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים דברי רבי יהודה ור"ש מתיר מסיקין בתמרין [7]אכלן אין מסיקין בגרעיניהן דברי רבי יהודה ור"ש מתיר מסיקין באגוזים אכלן אין מסיקין בקליפותיהן דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי יהודה משום דמעיקרא כלי והשתא שבר כלי והוה ליה נולד ואסור אבל תמרים דמעיקרא גרעינין והשתא גרעינין אימא שפיר דמי ואי אשמעינן גרעינין הוה אמינא דמעיקרא מכסיין והשתא מיגליין אבל קליפי אגוזין דמעיקרא מיגלו והשתא מיגלו אימא שפיר דמי צריכא והא דרב [7]לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב אכל תמרי ושדא קשייתא [8]לבוכיא אמר ליה רבי חייא [9]בר פחתי כנגדו ביו"ט אסור קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דכי אתא רב לבבל אכל תמרי ושדא קשייתא לחיותא מאי לאו בפרסייאתא ולא קיבלה לא [10]בארמיאתא הואיל וחזי אגב אימייהו א"ל ר' שמואל בר בר חנה לרב יוסף לרבי יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים [11]כיון דאדליק בהו פורתא הוה ליה שברי כלים וכי קא מהפך באיסורא קא מהפך דעבד כדרב מתנה [12]דאמר רב מתנה אמר רב [13]עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עצים מוכנין ומסיקין רב המנונא אמר הכא בפחות משלשה על שלשה עסקינן [14]ומקולי מטלניות שנו כאן ואזדא ר' אליעזר לטעמיה ור"ע לטעמיה [15]דתנן פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק בו את המרחץ ולנער בו את הקדירה ולקנח בו את הרחיים בין מן המוכן ובין שאין מן המוכן טמא דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טהור ר"ע אומר מן המוכן טמא ושלא מן המוכן טהור ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים זרקו באשפה דברי הכל טהור הניחו

רבא אמר היינו טעמא דר' אליעזר לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת ולא בסמרטוטין שאינן מחורכין אלא הא דתני רב יוסף ג' על ג' מצומצמות למאי הלכתא לענין טומאה [3]דתנן ג' על ג' שאמרו חוץ מן המלל דברי ר"ש וחכ"א [4]ג' על ג' מכוונות: אמר רב יהודה אמר רב [5]מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים דברי רבי יהודה ור"ש מתיר מסיקין בתמרין [7]אכלן אין מסיקין בגרעיניהן דברי רבי יהודה ור"ש מתיר מסיקין באגוזים אכלן אין מסיקין בקליפותיהן דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההיא קאמר רבי יהודה משום דמעיקרא כלי והשתא שבר כלי והוה ליה נולד ואסור אבל תמרים דמעיקרא גרעינין והשתא גרעינין אימא שפיר דמי ואי אשמעינן גרעינין הוה אמינא דמעיקרא מכסיין והשתא מיגליין אבל קליפי אגוזין דמעיקרא מיגלו והשתא מיגלו אימא שפיר דמי צריכא והא דרב [7]לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב אכל תמרי ושדא קשייתא [8]לבוכיא אמר ליה רבי חייא [9]בר פחתי כנגדו ביו"ט אסור קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת"ש דכי אתא רב לבבל אכל תמרי ושדא קשייתא לחיותא מאי לאו בפרסייאתא ולא קיבלה לא [10]בארמיאתא הואיל וחזי אגב אימייהו א"ל ר' שמואל בר בר חנה לרב יוסף לרבי יהודה דאמר מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים [11]כיון דאדליק בהו פורתא הוה ליה שברי כלים וכי קא מהפך באיסורא קא מהפך דעבד כדרב מתנה [12]דאמר רב מתנה אמר רב [13]עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עצים מוכנין ומסיקין רב המנונא אמר הכא בפחות משלשה על שלשה עסקינן [14]ומקולי מטלניות שנו כאן ואזדא ר' אליעזר לטעמיה ור"ע לטעמיה [15]דתנן פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק בו את המרחץ ולנער בו את הקדירה ולקנח בו את הרחיים בין מן המוכן ובין שאין מן המוכן טמא דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טהור ר"ע אומר מן המוכן טמא ושלא מן המוכן טהור ואמר עולא ואיתימא רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הכל מודים זרקו באשפה דברי הכל טהור הניחו

מכריע ואמאי הלכא לא גילו לדבריהם רבי אליעזר ורבי יהושע שם לחלק בין תלאה במגוד להניחו אחורי הדלת ונראה לר"י דמוקו דכולהו היינו תלאה במגוד ושאינו מוקן היינו הניחו אחורי הדלת [2] והאי דקתמר אמאי קרי ליה אלא מן המוכן פירש רבי אליעזר אמאי קרי להניחו אחורי הדלת אלא מן המוכן הואיל והוא טמא ומשני משום לגבי קופסא לאו מוקן הוא ולא בעי למימר משום לגבי מגוד לאו מוקן הוא דלא חשיב כולי האי תלאה במגוד מאחורי הדלת דהוה קרי ליה לגביה אלא מן המוכן וכן לר' יהושע קא בעי אמאי חשיב לתלאו במגוד מן המוכן הואיל והוא טהור ומשני לגבי אשפה מוקן הוא והא דלא קתמר לגבי אחורי הדלת מוקן הוא משום דלא גריע כולי האי [3] טפי ממגוד דליהוי אינו מוקן [4] לגביה: גזילה

[6] נ"מ בה. [3] כלס פכ"ח מ"ג, [4] [פיה לנ. וש"נ ע"ש], [5] [נרכות ע. וש"ק], [6] [נר' הענוך לנוכיא], [7] [לעיל ג: וש"נ], [8] [פי' תמרי לתמרים גרעיניהן רכין ונאכלין גרעיניהן עם התמרים עיקר ערך תלסן], [9] [פיה ד:], [10] [נקמן לנ:], [11] כלס פכ"ח מ"ב, [12] ש"ח ל"ג, [13] [שתי ליתא רש"ל], [14] גם ביטולמני פירש קן,

לעזי רש"י

טיולי"ש. רעפים.

רב נסים גאון

מאי לאו בפרסיאתא ולא קבלה לא מארמיאתא הואיל וחזיאן אגב אימהו. מנטא פירושה בסוף פרק נוטל אדם את בנו (דף קמג) הני גרעיני דתמרי ארמיאתא שרי לטלטולינהו בשבתא הואיל וחזיאן אגב אימן, כי התמרים יבשים תאכל אותם הבהמה ודפרסיאתא אסור לפי שהרוטב של תמרים לא תאכל הבהמה אלא גרעינא בלבד, לא חזיין אגב אימן.

רבינו חננאל

רבא אמר טעמא דר' אליעזר לפי שאין מדליקין לא בסמרטוטין ולא בפתילה שאינה מחורכת, ורבי עקיבא מתיר. ירושלמי מהו מחורכין,מפספסין וכדכתיב ושער ראשיהן לא התחרך. ג' על ג' מצומצמות שאמרו חוץ מן המלל דברי ר' שמעון וחכ"א ג' על ג' מכוונות. אמר **רב** יהודה אמר **רב** מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים. מסיקין בתמרים, אכלן אין מסיקין בגרעיניה. מסיקין בקליפיהן דברי רבי יהודה, ורבי שמעון מתיר בכולן. וצריכא דאי אשמעינן וכו', דפשוטה היא עד אבל קליפי אגוזים דמעיקרא מיגלו אימא קא שרי ר' יהודה, צריכא. **והא** דרב מכללן איתמר דרב אכל תמרי ושדא קשייתא לבוכיא. א"ל ר' חייא בר פחתי כנגדו ביו"ט אסור ואסיקנא קיבלה מיניה דהא כי אתא רב לבבל לחייתא. ואוקימנא בתמרי ארמייתא שגרעיניהן רכים והואיל וראוין להיאכל בכלל התמרים כאוכל הן ולפיכך טלטלם, אבל שדו גרעיני דלא חזי אגב אימייהו אסור כו' חייא אליבא דרבי יהודה, קסבר הלכה כר' יהודה ביו"ט הואיל וסתם לן כוותיה ביו"ט. ומדמתרץ להו דר' יהודה ברב מתנה שמע מינה הלכתא כוותיה, דאמר רב מתנה עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט מרבה עליהם עצים מוכנים ומסיקן. **ואוקמה** רב המנונא למתני' במטלניות פחות מג' אצבעות, והא דמיתי ראיה ממטילת פחותה משלשה על שלשה מקולי מטלניות שנו כו', דתנן בכלים בפ' כ"ח פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקק את המרחץ ולנער בו הקדירה ולקנח בו הרחיים בין מוכן בין שאינו מוכן טמא דברי ר' אליעזר, ר' יהושע אומר בין מוכן בין שאינו מוכן טהור, [רע"א מן המוכן טמא שלא מן המוכן טהור]. ואוקימנא בשזרקו לאשפה דברי הכל טהור.

כא. אחורי דלת. תוס' כלפ"ש. כב. גי' תוס' כלפ"ש "דהוה קרי לי' מוכן", ועי' מהר"ם.

עין משפט נר מצוה

צה א מי' פכ"ג מהל' כלים הלכה ח:

צו ב מי' פ"ב מהל' מ"ט הלכה יב קמג לאיון סה טוס"ע ס"ח סי' מקלן פעיף ו:

צז ג מי' פכ"ח מהל' כלים הלכה ח:

צח ד שם סעיף ו סהג"ס:

צט ה מי' שם הלכה יא קמג שם טוס"ע ס"ח סי' מקו סעיף כ:

מוסף רש"י

בר פחתי. כמו של תלמיד מכם (נזיר נט:). **באיסורא** קא מהפך. כשמוליכן כתנור מזוזת לזוית (ביצה ד:).

תוס' ישנים

א) וכ"ש פי' לקמן משום דאין דרך לכסות מעיים ביו"ט ולא נחיתא דמשום זה לא הוי אסור לטלטלו כמו כשר מלא דמותר לטלטלו:

מוסף תוספות

א. כתוס' כלפ"ש מתחיל כאן דיבור חדש על דברי הגמ' "לפי שאין מדליקין בפתילה שאינה מחורכת". ב. לאחוז בה האור היטב וכו' [ד]הלכתא כר' עקיבא דמדליקין בו אע"פ שאינה מחורכת. תוס' כלפ"ש. ג. בפרקין גבי כחס על הנר. תוס' כלפ"ש. ד. כלומר, אלמא לא ס"ל כר' יהודה, דכיון שנשחט האוז מאתמול, והיו הבני מעים הראוים לאכילת אדם, והיום הסריחו, הו"ל כנבלה שנתנבלה ביו"ט דאסר ר' יהודה. תוס' כלפ"ש. ה. לחיותא. ריטב"ש. ו. כיון דלא חזו אלא לחיותא או להסקה. ריטב"ש. ז. [ו]יסיק [בהם]. תוס' כלפ"ש. ח. אינן כנולד, אלא כמאכל בפנ"ע. רשב"ש. ט. כשומר (עם) [על] האוכל. ריטב"ש. י. דאם הי' מפרישן מן האוכל, הי' האוכל מתקלקל. תוס' כלפ"ש. יא. אסיר. תוס' כלפ"ש. יב. מזה אין צריך להביא ראי' דרב סבר לה כר' יהודה. תוס' כלפ"ש. יג. דעובדא דרב בתמרים הוה. ריטב"ש. דמהא לא שמעי' אלא גרעיני תמרים דמעיקרא מכסו והדר מגלו, אבל. רשב"ש. יד. דאיכא למימר כיון. רשב"ש. טו. לא הוי כנולד, וכדעביד מיניה גמרין צריכותא בסמוך. רשב"ש. טז. בטעמא כל דהו. תוס' כלפ"ש. דלרוחא דמלתא אשמעינן כללהו תלמודא כי היכי דלא ניטעי בה. רשב"ש. יז. (ד)מחדא שמעינן אידך. רשב"ש. יח. קים ל' לרב יהודה דלא שאני ביניידהו, דלא חליא מילתא בגלוי וכסוי אלא דמעיקרא טפלים לאוכל ומוכן לאדם, והשתא פסולת שהוא לבהמה או להסקה. ריטב"ש. יט. ולא מסתבר לפרושי הכי. תוס' כלפ"ש. דסתמא מוכן ושאינו מוכן דר"א היינו מוכן ושאינו מוכן דר' יהושע. רשב"ש. כ. כמו ר' עקיבא. ר"ש כלס (פכ"ח משנה כ'). כא. אחורי דלת. תוס' כלפ"ש. כב. גי' תוס' כלפ"ש "דהוה קרי לי' מוכן", ועי' מהר"ם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גזירה עיליתא דשישא אטו עיליתא דעלמא. והא דקאמר בסוף המגניע (לקמן דף לא. וסס) אמימר שרא זילחא במחוזא ומפרש דטעמא מאי אמור רבנן דילמא אתי לאשווויי גומות הכא ליכא גומות ומפרש בקונטרס דכולה מחוזא רלפה היימה[א] התם אין לגזור מחוזא אטו שאר עיירות אבל בעיר אחת גזרינן עלייה זו אטו עלייה אחרת: **ה"ג מחלוקת בקטנים אבל בגדולים ד"ה מותר.** וע"ג ד"ה אסור דנפרק כל שעה (פסחים דף כה: וסס)[ב] משמע דטפי שרי היכא דלא אפשר מהיכא דאפשר[ג]:

ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה וכו'. [ד]ונענין דלא הוי פסיק רישיה כגון שהוא לבוש מלבושים אחרים להגין עליו מפני החמה ומפני הגשמים שהמרו הניחו בקופסא דברי הכל טמא לא נחלקו אלא שתלאו במגוד או שהניחו לאחורי הדלת ר' אליעזר סבר [א]מדלא זרקו באשפה דעתיה עיליוה ומאי [ו] קרי ליה שלא מן המוכן דלגבי קופסא לאו מוכן הוא ור' יהושע סבר מדלא הניחו בקופסא בטולי בטליה ומאי קרי ליה מוכן דלגבי אשפה מוכן הוא ור' עקיבא בתלאו במגוד סבר כרבי אליעזר בהניחו אחורי הדלת סבר לה כרבי יהושע [ז]והדר ביה ר"ע לגביה דר' יהושע ממאי אמר רבא מדקתני פתילת הבגד מאי איריא דתני פתילת הבגד ליתני פתילה של בגד מאי פתילת הבגד דעדיין בגד הוא:

מתני' [ב]לא [ג]יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת ואפילו היא של חרס ורבי יהודה מתיר אבל אם חברה היוצר מתחלה מותר מפני שהוא כלי אחד [ד]לא ימלא אדם קערה של שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת ורבי יהודה מתיר:

גמ' וצריכא דאי אשמעינן שפופרת של ביצה בהא קאמרי רבנן דכיון דלא מאיסא אתי לאסתפוקי מינה אבל של חרס דמאיסא אימא מודו ליה לרבי יהודה ואי אשמעינן של חרס בהא קאמר רבי יהודה אבל בההיא אימא מודי להו לרבנן ואי אשמעינן הנך תרתי בהני קאמר רבי יהודה משום דלא מיפסק אבל קערה דמיפסקא אימא מודי להו לרבנן ואי אשמעינן בההיא בההיא קאמרי רבנן אבל בהני תרתי אימא מודו לרבי יהודה צריכא:

ואם חברה היוצר מתחלה מותר וכו': תנא אם [ד]חברה בסיד ובחרסית מותר והאנן יוצר תנן מאי יוצר כעין יוצר: [ה]תניא א"ר יהודה פעם אחת שבתינו בעליית בית נתזה בלוד והביאו לנו שפופרת של ביצה ומלאנוה שמן ונקבנוה והנחנוה על פי הנר והיה שם ר"ט וזקנים ולא אמרו לנו דבר אמרו לו [ו]משם ראיה שאני בית נתזה דזריזין הן אבין ציפוראה גרר ספסלא בעיליתא דשישא לעילא מרבי יצחק בן אלעזר א"ל אי שתוקי לך כדשתיקו ליה חבריא לר' יהודה נפיק מיניה חורבא [ז]גזירה עליתא דשישא אטו עליתא דעלמא ריש כנישתא דבצרה גרר ספסלא לעילא מר' ירמיה רבה א"ל כמאן [ח]כר"ש אימר דאמר ר"ש בגדולים דלא אפשר בקטנים מי אמר ופליגא דעולא דאמר עולא מחלוקת בקטנים אבל בגדולים ד"ה מותר מתיב רב יוסף [ט]ר"ש אומר גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ קתני גדולים וקתני קטנים קשיא לתרווייהו עולא מתרץ לטעמיה ור' ירמיה רבה מתרץ לטעמיה עולא מתרץ לטעמיה מטה דומיא דכסא ור' ירמיה רבה מתרץ לטעמי' כסא דומיא דמטה מתיב רבה [ט]מוכרי [ה]כסות מוכרין בדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא הכא דאפשר למיעבד כצנועין דכי קטנים דמי וכי [י]לא מתכוין שרי ר"ש לכתחלה תיובתא דר"י רבה [כ]תיובתא: **מתני'** [ל]המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני נכרים ומפני ליסטי' מפני רוח רעה מפני החולה שיישן פטור כחם על הנר כחם על השמן כחם על הפתילה חייב [מ]רבי יוסי א) פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני שהוא עושה פחם:

גמ'

(יעשה לה): **כר' שמעון.** דאמר גורר אדם: **דלא אפשר.** אלא בגרירה אין יכול ליטלן בידו: **מחלוקת בקטנים.** ואע"ג דאפשר בטלטול שרי רבי שמעון דומיא דאין מתכוין למרץ ורבי יהודה סבר כיון דאפשר אסור: **קפני גדולים.** ממה: **וקפני קטנים.** כספ. ורבי יהודה פליג עליה דתנן במסכת ביצה (כג.:) רבי יהודה אומר כל הכלים אין נגררים דאי לא משום פלוגתייהו למה לי למיתני גדולים הא קטנים שרי רבי שמעון גדולים מיבעיא אלא תנא קטנים משום ר' שמעון ותנא גדולים משום רבי יהודה: **דומיא דכסא.** קטנים ובהא הוא דאסר רבי יהודה אבל בגדולים שרי: **כספ דומיא דמטה.** גדולים ובהא הוא דשרי רבי שמעון אבל בקטנים אסר: **מוכרין בדרכן.** כסות של כלאים לובשו בשוק כדי להרלאומו למוכרו דלא אסרה תורה אלא לבישה שהיא להתממם כדרך כל הלובשים והעלאה דומיא דלבישה גמי דמיתהני בה: **ובלבד שלא יתכוין בו'.** וכ' שמעון הוא לחזיל בתר כוונה: **והצנועים.** כשריס שמרמיקין עצמן מכל לוזות שפתים: **והא הכא דאפשר.** לכל אדם למעבד שלא על ידי אחר: **מתני' מפני נכרים.** כגון פרסיים שהיה להם יום חג שאין מניחין אור אלא בבית עבודת אליליס שלהם: **ומפני הליסטין.** שלא ילחו שיש שם אדם וידאו עליו: **ומפני רוח רעה.** [ו]הבאה עליו וכשאינו רואה בה לו: **פטור.** ובגמרא מפרש לטולה: **לחם על הנר.** שלאחוהו שמתקלקל וחס עליו וכבה את הפתילה: **הנר.** קרוייזי"ל: **חייב.** ובגמרא (לקמן ג.) מפרש לה: **פוטר בכולן.** מפרש בגמרא (דף לא.): **שהוא עושה פחם.** בכיבוי זה והוי מלאכה הצריכה לגופה כדאמר בגמרא (שם):

גמ'

[זריז] הוה. **תנא** (תוספתא פ"ב) נותנין טיט או חרסית תחת [הנר], או גרגיר מלח או גריס של פול ערב שבת מכעוד יום ע"פ הנר להיות שוהה. **אבין ציפוראה** גרר ספסלא בעיילה דשישא לעילא מר' יצחק בן אלעזר. אמר ליה אי שתוקי לך כי האי דשתקו ליה חבריא לר' יהודה בשפופרת של ביצה ונפיק מינה חורבא דהוראה להיתר לאו שפיר עבדת דמשכת ספסלא גזירה עליתא דשישא דלית בה חריץ אטו עליתא דעלמא. ריש כנישתא דבצרה גרר ספסלא לעילא מר' ירמיה רבה. א"ל כמאן כר' שמעון, איכוד דשרי ר' שמעון בגדולים דלא איפשר להגביהן, בקטנים דאיפשר להגביהן מי אמר. עולא אמר מחלוקת בקטנים אבל בגדולים דברי הכל מותר. ומותבינן לתרווייהו מהא, ר' שמעון אומר גורר אדם מיטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. הנה קתני מטה דהיא גדולה וקתני כסא וספסל שהן קטנים, מכלל דפליגי בקטנים ובגדולים, קשיא לתרווייהו. ופריק ר' ירמיה רבה כסא וספסל גדולים הן דומיא דמיטה. עולא מפרק לטעמיה מיטה קטנה שיכול להגביהה דומיא דכסא וספסל. **מתיב** רבא מוכרי כסות של כלאים מוכרין בדרכן ובלבד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, שאם יתכוין נמצא נהנה מן הכלאים ואסור, והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן כדי שלא יהא כלאים עולה על גופן כלל, והא הכא דאיפשר למעבד כצנועים כי היכי דאיפשר להגביה כלים וכי לא מכוין קא שרי רבי שמעון בהעלאה עליהן. תיובתא דרבי ירמיה רבה תיובתא. **מתני' המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים כו'.**

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פכ"ג מהל' כלים הלכה כב:

קא ב מיי' פ"ה מהל' שבת הל' יב עוש"ע ס"ח סי' רפה סעיף ח:

קב ג מיי' שם עוש"ע שם סעיף ב:

קג ד מיי' שם עוש"ע שם סעיף ח:

קד ה מיי' פ"י מהל' כלאים הל' עז סמג לאוין רפג עוש"ע י"ד סי' שא סעיף ו:

קה ו מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה ה סמג לאוין סה עוש"ע ס"ח סי' שלו סעיף ח:

קו ז ח מיי' פ"ח שם הלכה ז ופי"ב הלכה ב סמג שם עוש"ע ס"ח סימן רעח:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ואמאי קרי ליה שלא וכו' ואמאי קרי ליה מוקן:

(**ב**) רש"י ד"ה ואמאי קרי ליה שלא: (**ג**) ד"ה ואמאי קרי ליה למגוד:

מוסף רש"י

ואפילו היא של חרס. אותה שפופרת, דמאיסא, אפילו הכי אסור דילמא אתי למיכל מינה, ותניא (כילה כב.) הנותן שמן לגר מייב משום מנעביר והמתפתח ממנו מייב משום מכבה (לעיל כב.), משם ראיה. בתמיה (סוכה כח). **מוכרי כסות מוכרין בדרכן.** מעוטופים בכסות כלאים (פסחים כג) ואפילו כלאים לובשו להרלאומו בשוק, ובלבד שלא יתכוין. **להגתת חמוס** (לקמן מד:) **להגתת לבישה** (פסחים שם). **והצנועים.** פרוזוס שמתמקקים מן הכיעור ומן הדומה לו (שם).

תוס' ישנים

א) תע"ג דר' יוסי אית ליה דהצנעה לגמרא יצאת בכיעוי מודה דמייב אף בפני עצמו כדאתמן בפרק בלל גזול ושוב אמר מהר"מ דמסבר"ל אמר דבפ' קפק אבל בהגיל פוטר רבי יוסי בהצנעה ומתייב בכיעוי:

מוסף תוספות

א. ואמאי לא גזר אטו היכא דאיכא גומות כדגזר הכא ר' יצחק. ריטב"ם. **ב.** גבי הנאה הבאה לו לאדם בע"כ, ליכא מאן דאסר כלל אליבא דר"ש בדלא אפשר ולא מכוין. ריטב"ם. **ג.** גדולים היינו לא אפשר. **ד.** אע"ג דמודה ר"ש בפסיק רישי' ולא ימות, הכא. רפב"ם.

רב נסים גאון

מותיב רבא מוכרי כסות מוכרין בדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. זו המשנה שנויה בפרק ט' דמסכת כלאים בסוף המסכת לפי שאמרו קודם לכן אין עראי לכלאים כו', והצרכו להתיר לאלו הדברים שהם רגילים בהם, ובלבד שלא יתכוונו בהם להרחיק הזק החמה בעת החום, והזק הגשמים בעתם. וכמוהו התירו לתופרים כמו ששנינו תופרי כסות תופרין בדרכן כו'.

מסורת הש"ס

(**א**) [לקמן מג.], **ב)** פסחים יפ., **ג)** תוספתא פ"ב ע"ש, **ד)** [לקמן סב. ברכות יפ. עירובין יג: מה. פז. ר"ה כד: סוכה כ: יד: כח. לא: לז: לט. מגילה כז: יומא כה: קד: כ"מ סב. כ"ג קנ: ס"ז כד. מא: מנ. מד. סנהדרין יב. מנחות כח: כמורות מה: חולין נז: ערכין לא. נדה כ: סא.], **ה)** [לקמן מא: וש"נ], **ו)** לעיל כב. לקמן מו: ביצה כג: [תוספ' ביצה פ"ב] פסחים מב.; ממנות מא.; **ז)** כלאים פ"ט מ"ה לקמן מו: פסחים כו.; **ח)** [עיין תוספות פסחים כה: סד"ה לא אפשר], **ט)** [ע"ש], **י)** ל"ל מנה שתורה,

---

גליון הש"ם

גמ' גזירה עליתא דשישא. עיין לקמן דף קנא ע"ב: תוס' ד"ה נזרה וכו' **אטו** עלייה אחרת. ועי' לקמן דף קנא ע"ב בס"ד ד"ה קרקע.

לעזי רש"י

קיבילי"א. יתד, וו, זיז. קרוייזי"ל [קרוישו"ל]. מנורה.

רבינו חננאל

הניחו בקופסא דברי הכל טמא, כי פליגי בשתחבו בבגדו או בשהניחו אחורי הדלת, רבי אליעזר סבר מדלא זרקו לאשפה דעתיה עיליה לפיכך הוא טמא ואמאי קרי ליה אינו מוכן דלגבי קופסא לאו מוכן הוא. ורבי יהושע סבר כיוון שלא הניחו בקופסא בטליה הלכך טהור הוא, ואמאי קרי ליה מוכן דאחורי הדלת או חתום בבגדו לגבי אשפה מוכן הוא. ור' עקיבא מספקא ליה בחתבו בבגדו סבר לה כר' אליעזר שהוא טמא, בהניחו אחורי הדלת סבר לה כר' יהושע. **והדר** ביה ר' עקיבא לגבי ר' יהושע ואמר אפילו התחובה בבגדו טהור ממאי מדקתני במתניתין פתילת הבגד ולא קתני פתילה של בגד ש"מ דעדיין בגד הוא ותני ר' עקיבא אומר שהורה ומדליקין בה. ומאן דחזא רב המנונא דאייתי ראיה משלשה על שלשה מוקים לה לפתילה דקתני במתני' פתילה שיש בה פחות משלשה והא דחזיה היא דהכי קתני ר' עקיבא אומר שהורה. ומשנה שלימה שנינו מפני שאמרו שלש על שלש שנתמעטה שהורה אבל שלשה על שלשה שנתמעטה אע"פ שטהר מן המדרס טמא בכל הטומאות, אלא [פחות] משלש הוא, וכיון דאוקימנא רב אדא בשלש אוקימא רב המנונא בפחות משלש. והאי (דקתני) [דקאמר] שלשה הכנת משליות בהדיא [בפחות] משלשה קתני לה והוא הדין לפחות מג' ט). **והלכתא** כר"ע דקאי ר' יהושע כוותיה דהא הדר ביה ר' עקיבא לגבי דר' יהושע וכן מפורש בכירכה. **מתני' לא יקוב אדם שפופרת של ביצה כו'.** ופשוטה היא זו השפופרת של חרס. תנא אם חיברה זו השפופרת של חרס בסיד ובגפסיס כעין היוצר מותר. **תנא** א"ר יהודה פעם אחת שבתנו בעליית בית נתזה בלוד והבאנו שפופרת של ביצה, ומלאנוה שמן ונקבנוה והנחנוה ע"פ הנר, והיה שם ר' טרפון והזקנים ולא אמרו לנו דבר. אמרו לו משם ראייה מפני כי [בית] נתזה (זהיר)

חברייא לר' יהודה בשפופרת של ביצה ונפיק מינה חורבא דהוראה להיתר לאו שפיר עבדת דמשכת ספסלא גזירה עליתא דשישא דלית בה חריץ אטו עליתא דעלמא. ריש כנישתא דבצרה גרר ספסלא לעילא מר' ירמיה רבה. א"ל כמאן כר' שמעון, איכוד דשרי ר' שמעון בגדולים דלא איפשר להגביהן, בקטנים דאיפשר להגביהן מי אמר. עולא אמר מחלוקת בקטנים אבל בגדולים דברי הכל מותר. ומותבינן לתרווייהו מהא, ר' שמעון אומר גורר אדם מיטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. הנה קתני מטה דהיא גדולה וקתני כסא וספסל שהן קטנים, מכלל דפליגי בקטנים ובגדולים, קשיא לתרווייהו. ופריק ר' ירמיה רבה כסא וספסל גדולים הן דומיא דמיטה. עולא מפרק לטעמיה מיטה קטנה שיכול להגביהה דומיא דכסא וספסל. **מתיב** רבא מוכרי כסות של כלאים מוכרין בדרכן ובלבד שלא יתכוונו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, שאם יתכוין נמצא נהנה מן הכלאים ואסור, והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן כדי שלא יהא כלאים עולה על גופן כלל, והא הכא דאיפשר למעבד כצנועים כי היכי דאיפשר להגביה כלים וכי לא מכוין קא שרי רבי שמעון בהעלאה עליהן. תיובתא דרבי ירמיה רבה תיובתא. **מתני' המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים כו'.**

ז) עי' בכי"ף שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

גמ' מדקתני סיפא. כתם על הגר כו' חייב חטאת אם שגג בשבת שבכה שהוא שבת או סבר שכיבוי מותר בשבת: **ש"מ ר' יהודה היא.** דאמר מ״ו מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה דכיבוי זה אין צריך לגופו אלא לעורך דבר אחר שלא תדלק הפתילה או שלא יפקע הגר ואין לך כיבוי הצריך לגופו אלא כיבוי של פחמין כשעושין אותו וכיבוי של הבהוב פתילה שהכיבוי נעשה להאחיז בו האור מהר כשידליקה. וכיון דרבי יהודה היא ריש״א דפטור פטור ומשום מולה וה״ה לשאר פטורי דמתניתין: **אי.** דלית בהו סכנת נפשות ומשום פקוח נפש שרי

גמ' מדקתני סיפא חייב ש"מ ר' יהודה היא רישא במאי עסיקנא אי בחולה שיש בו סכנה מותר מיבעי ליה ואי בחולה שאין בו סכנה חייב חטאת מיבעי ליה לעולם בחולה שיש בו סכנה [8]ובדין הוא דליתני מותר ואיידי [9]דבעי למתני סיפא חייב תנא נמי רישא פטור והדדתני רבי אושעיא אם בשביל החולה שיישן לא יכבה ואם כבה פטור אבל אסור ההיא בחולה שאין בו סכנה ורבי שמעון היא: שאול [2]בשאילה זו לעילא מר' תנחום דמן נוי מהו לכבות בוצינא דנורא מקמי באישא בשבתא פתח ואמר אנת שלמה אן חכמתך אן [3]סוכלתנותך לא דייך שדבריך סותרין דברי דוד אביך אלא שדבריך סותרין זה את זה דוד אביך אמר [1]לא המתים יהללו יה ואת אמרת [2]ושבח אני את המתים שכבר מתו וחזרת ואמרת [3]כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת לא קשיא הא דקאמר דוד לא המתים יהללו יה הכי קאמר לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות קודם שימות שכיון שמת בטל מן התורה ומן המצות ואין להקב"ה שבח בו והיינו דאמר ר' יוחנן [3]מאי דכתיב [4]במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן התורה ומן המצות ודקאמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו שכשחטאו ישראל במדבר עמד משה לפני הקב"ה ואמר כמה תפלות ותחנונים לפניו ולא נענה וכשאמר [5]זכור לאברהם ליצחק ולישראל עבדיך מיד נענה ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו דבר אחר מנהגו של עולם שר ב"ו גוזר גזרה ספק מקיימין אותה ספק אין מקיימין אותה ואם תמצי לומר מקיימין אותה בחייו מקיימין אותה במותו אין מקיימין אותה ואילו משה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות וקיימות הם לעולם ולעולמי עולמים ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים וגו' ד"א ושבח אני וגו' כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [6]עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו אמר דוד לפני הקב"ה [7]רבונו של עולם מחול לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחייך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע [8]כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכנים ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה שערים וארבעה רננות ולא נענה פתח ואמר [7]שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רהטו בתריה למיבלעיה אמרו [8]מי הוא זה מלך הכבוד אמר להו ה' עזוז וגבור ואמר [9]שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר [10]ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו [9]והיינו דכתי' [11]ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו וילכו לאהליהם שמצאו נשותיהן בטהרה שמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שנתעברו נשותיהן של כל אחד ואחד וילדה זכר על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו (ולישראל עמו. לדוד עבדו) שמחל לו על אותו עון ולישראל עמו דאחיל להו עון דיום הכפורים ודקאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [12]הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הודיעני ה' קצי אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם ומדת ימי מה היא גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם ואדעה מה חדל אני אמר לו [9]בשבת תמות אמות באחד בשבת אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנך [9]ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא אמות בערב שבת [9]אמר לו [13]כי טוב יום בחצריך מאלף [9]טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח

כל

אותה ואילו משה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות וקיימות הם לעולם ולעולמי עולמים ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים וגו' ד"א ושבח אני וגו' כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [6]עשה עמי אות לטובה ויראו שונאי ויבושו אמר דוד לפני הקב"ה [7]רבונו של עולם מחול לי על אותו עון אמר לו מחול לך אמר לו עשה עמי אות בחיי אמר לו בחייך איני מודיע בחיי שלמה בנך אני מודיע [8]כשבנה שלמה את בית המקדש ביקש להכנים ארון לבית קדשי הקדשים דבקו שערים זה בזה אמר שלמה שערים וארבעה רננות ולא נענה פתח ואמר [7]שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד רהטו בתריה למיבלעיה אמרו [8]מי הוא זה מלך הכבוד אמר להו ה' עזוז וגבור ואמר [9]שאו שערים ראשיכם ושאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד מי הוא זה מלך הכבוד ה' צבאות הוא מלך הכבוד סלה ולא נענה כיון שאמר [10]ה' אלהים אל תשב פני משיחך זכרה לחסדי דוד עבדך מיד נענה באותה שעה נהפכו פני כל שונאי דוד כשולי קדירה וידעו כל העם וכל ישראל שמחל לו הקב"ה על אותו עון ולא יפה אמר שלמה ושבח אני את המתים שכבר מתו [9]והיינו דכתי' [11]ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו וילכו לאהליהם שמצאו נשותיהן בטהרה שמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שנתעברו נשותיהן של כל אחד ואחד וילדה זכר על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו (ולישראל עמו. לדוד עבדו) שמחל לו על אותו עון ולישראל עמו דאחיל להו עון דיום הכפורים ודקאמר שלמה כי לכלב חי הוא טוב מן האריה המת כדרב יהודה אמר רב דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [12]הודיעני ה' קצי ומדת ימי מה היא אדעה מה חדל אני אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם הודיעני ה' קצי אמר לו גזרה היא מלפני שאין מודיעין קצו של בשר ודם ומדת ימי מה היא גזרה היא מלפני שאין מודיעין מדת ימיו של אדם ואדעה מה חדל אני אמר לו [9]בשבת תמות אמות באחד בשבת אמר לו כבר הגיע מלכות שלמה בנך [9]ואין מלכות נוגעת בחברתה אפי' כמלא נימא אמות בערב שבת [9]אמר לו [13]כי טוב יום בחצריך מאלף [9]טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה מאלף עולות שעתיד שלמה בנך להקריב לפני על גבי המזבח

כל

מסורת הש"ס

8) [עיין יומא נח. פסחים ז: יומא נא. קב. כתובות 5. נדרים כח: עב. מיר כא: ב"ק מט. לד: ב"מ סב. סנהדרין נז. זבחים לא: חולין סח. קט: בכורות מו:]. 9) [תרגום מקולס של בחמה ובחבוה בחומחמה וכסוכלתנו כמ' מגן]. 1) [לקמן קנא: ע"ש ו"ז תשביל ותבין פרש"י דהכא ד"ה דאמר רבי יוחנן ומי נדה סח:]. 2) סנהד' קז: ע"ש. 3) מ"ק ט., 1) [מי' תוספות תענית ח. ד"ה לף עלמא כו'], 2) [בכרכות מח: מ"ק מח. יומא לח: תענית ה:]. 3) [מכות י.], 4) [מי' תוספות לקמן לז. ד"ה אם המתן], 5) [לקמן לג.]. 6) [נ"ל אמר ד"ה וזוכרם], 7) משום דבכרכות דכ"ש ע"א אומא לחיפך. כ"כ בכתנות אור פ' שמיני. 8) [מלכים א ח], 9) [מ"ש קני מעין שעתי מדת ימי בחיים יום בשנה לדעת מנין ימי שלמי מתקיים בשנה אחרונה כל"ל רש"ל.

רבינו חננאל

אוקימנא למתני' כרבי יהודה ובחולה שיש בו סכנה שאם יראה אור הנר ימות. והוא הדין לכל הזכורין במשנתנו, ובדין הוא דליתני מותר ואיידי דתני סיפא בכחם חייב, תני רישא פטור דמשמע פטור אבל אסור, ואינו אלא פטור ומותר. **והא** דתני רבי אושעיא אם בשביל שיישן חולה לא יכבה ואם כבה פטור אבל אסור, ההוא בחולה שאין בו סכנה, ואליבא דרבי שמעון דאמר דבר שאין מתכוין פטורא). **נשאלה** שאלה זו לפני ר' תנחום דמן נוי שם מקום מן העיירות, מהו לכבות בוצינא דנהורא מקמי באישא שבשתא, פי' באישא שכיב מרע: **פתח** אמר אנת שלמה אן הוא חוכמתנותך וסוכלתנותך לא דייך שדבריך סותרין דברי אביך כו'.

ל) עי' בכריתות כ' ב' ובתוספות שם.

תורה אור השלם

1 לֹא הַמֵּתִים יְהַלְּלוּ יָהּ
וְלֹא כָּל יֹרְדֵי דוּמָה:
תהלים קטו יז

2 וְשִׁבַּחְתִּי אֲנִי אֶת הַמֵּתִים
שֶׁכְּבָר מֵתוּ מִן הַחַיִּים אֲשֶׁר
הֵמָּה חַיִּים עֲדֶנָה:
קהלת ד ב

3 כִּי מִי אֲשֶׁר יֵחָבֵר אֶל כָּל
הַחַיִּים יֵשׁ בִּטָּחוֹן כִּי לַכֶּלֶב
חַי הוּא טוֹב מִן הָאַרְיֵה
הַמֵּת:
קהלת ט ד

4 בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ
חֲלָלִים שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא
זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ
נִגְזָרוּ:
תהלים פח ו

5 זְכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק
וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בָּךְ וַתְּדַבֵּר
אֲלֵהֶם אַרְבֶּה אֶת זַרְעֲכֶם
כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם וְכָל הָאָרֶץ
הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֵּן
לְזַרְעֲכֶם וְנָחֲלוּ לְעֹלָם:
שמות לב יג

6 עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וַיֵּבֹשׁוּ כִּי אַתָּה יְיָ עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי: תהלים פו יז 7 שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: תהלים כד ח 8 מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ עִזּוּז וְגִבּוֹר יְיָ גִּבּוֹר מִלְחָמָה: תהלים כד ח 9 שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם
וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְיָ צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: תהלים כד ט- 10 יְיָ אֱלֹהִים אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ: תהלים כט ב
זָכְרָה לְחַסְדֵי דָוִיד עַבְדֶּךָ: דברי הימים ב ו מב 11 בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי שִׁלַּח אֶת הָעָם וַיְבָרְכוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֵּלְכוּ לְאָהֳלֵיהֶם שְׂמֵחִים וְטוּבֵי לֵב
עַל כָּל הַטּוּבָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ לְדָוִד עַבְדּוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ: מלכים א ח סו 12 הוֹדִיעֵנִי יְיָ קִצִּי וּמִדַּת יָמַי מַה הִיא אֵדְעָה מַה חָדֵל
אָנִי: תהלים לט ה 13 כִּי טוֹב יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בֵּית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי רֶשַׁע: תהלים פד יא

עין משפט נר מצוה

קו א ב מיי' פ"ע מהל' שבת הלכה ב טוש"ע ס"ת סימן רעח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לעילא מר' תמוס וכו' הס"ם והמקרא. נ"ב ע"ל בפ' ר"ש דף פ"ח ע"א פי' בלבך אחר:

גליון הש"ס

גמ' **טוב לי יום אחד שאתה יושב ועוסק בתורה.** וכיר' פ"ז דכרכות אימא מבינו עלי משפט ולקח שלמה עשה יומר מקרנות:

רב נסים גאון

[ש"מ ר' יהודה היא]. כלומר הדבר שנאמר לדעת ר' יהודה שהיה סובר מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה, וכבר הקדמנו פירושו בפרק הראשון.

[רישא] **במאי עסקינן אי בחולה שיש בו סכנה מותר מיבעי ליה.** והעיקר דלילה הוא דאמר הכתוב (ויקרא יח) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם. ובפרק יום הכפורים (יומא דף פה) אמרו וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך, ולוי הסדר וישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהם, ונשאלה שאילה זו לפניהם מנין לפיקוח נפש שדוחה את השבת. נענה רבי ישמעאל ואמר (שמות כב) אם במחתרת ימצא הגנב. ולאחר דבריו אמר רב יהודה אמר שמואל אי הויא התם הוה אמינא מילתא דעדיפא מכולהו וחי בהם ולא שימות בהם. אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבד מדשמואל דלית ליה פירכא וכו'. וכבר אמרו קודם (שם דף פב) שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש חוץ מע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים. **ובפרק** מפנין (דף קכט) אמרו מר זוטרא מתני לקולא, טעמא דאמרה אין צריכה הא סתמא מחללין עליה את השבת. אמר ליה רבינא למרין[מר] הלכתא כמאן, אמר ליה כמר זוטרא שספק נפשות להקל. **ואמרו** (שם) אמר רב יהודה אמר שמואל עושין מדורה לחיה בשבת, סבור מינה לחיה אין לחולה לא בימות הגשמים אין בימות החמה לא. איתמר אמר ר' חייא בר אבין אמר שמואל הקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה אפילו בתקופת תמוז. ושנו במשנה (פרק ר"א דמילה דף קלד) רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים. ואמרו בתלמוד כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה. הוו בה במערבא הרחצת כל גופו אי הרחצת מילה עצמה. אמר להו ההוא מרבנן ורבי (עקיבא) [יעקב] שמיה מסתברא הרחצת כל גופו, דאי סלקא דעתך הרחצת מילה עצמה, מי גרע מחמין שעל גבי מכה בשבת דאמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת. מתקיף לה רב יוסף ולא שני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מערב שבת. מתקיף לה רב דימי ומאי דהכא בחמין שהוחמו בשבת פליגי, דילמא בחמין שהוחמו מערב שבת פליגי. אמר אביי אנא בעאי דאישיר ליה וקדים ושני ליה רב יוסף מפני שסכנה היא לו. כי אתא רבין אמר ר' אבא אמר רבי אלעזר ואמרי לה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן הלכה כרבי אלעזר בן עזריה, בין בחמין שהוחמו בשבת ובין בחמין שהוחמו מערב שבת, בין בהרחצת כל גופו ובין בהרחצת מילה, מפני שסכנה היא לו. ואלו העיקרים אמרו [והקשן] ובחולה שיש בו סכנה מותר מיבעיא ליה. ובמסכת ע"ז תמצא כמו אלו העיקרים רבים. **ואילו משה רבינו גזר כמה גזירות ותיקן כמה תקנות מעצמו לישראל.** והרי אנו מזכירין מהן מה שירדמן לנו, במסכת דיבמות אמרינן בפרק הערל (דף עט) אמרו ונתינים דוד גזר עליהן, משה גזר עליהם מחוטב צציך עד שואב ממיך. ובמסכת ברכות בפרק שלשה שאכלו כאחת אמר רב נחמן משה תיקן להם לישראל ברכת הזן בשעה שירד להן המן. ובמסכת מגילה בפרק בני העיר (דף לב) תנו רבנן משה תיקן להן לישראל שיהו קורין ודורשין בענינו של יום. ובפרק יזה"ב (יומא דף עה) משה תיקן להם זמן סעודה. (ובפרק) (ובמסכת) תענית (דף כז) [בפרק] בג' פרקים בשנה משה תיקן להם לישראל שמונה משמרות ארבע מאלעזר וארבעה מאיתמר. **בשלמא לדוד עבדו שמחל לו הקב"ה על אותו עון, אלא לישראל עמו מאי היא שמחל להם, עון יום הכפורים.** תמצא פירושו בפרק משקין בית השלחין (מו"ק דף ט) אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן אותה שנה לא עשו ישראל צום הכפורים.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות